

Print ISSN: 2251-6654
Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Vol. 11, No. 1 (31), 2021

 [dorl.net/dor/20.1001.1.22516654.1400.11.1.8.6](https://doi.org/10.22516654.1400.11.1.8.6)

Scientific Background of Couples Therapy in Scopus Database: Documentary and Scientometrics Analysis of International Research in Couples Therapy

Received: 9 - 6 - 2021

Accepted: 10 - 8 - 2021

Shahnaz khademizadeh

Associate Professor, Department of Information Science and Knowledge, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran, S.Khademi@Scu.Ac.Ir

Mohammad Fallah

Ph.D. student, Department of Information Science and Knowledge, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Abstract

Background: The process of applied research and experimentation in the second half of the twentieth century and the beginning of the twenty-first century was not very integrated and its scope deserves research. **Objective:** The present study describes the status of the publication of documents in the field of couple therapy and the mapping of scientific cooperation networks of individuals, organizations, and countries, as well as the mapping of the peer network of reforms in the Scopus database from 1970 to 2020. **Method:** The method of this research is descriptive and with a bibliometric approach. In this study, 2898 published documents on the subject of couple therapy from the Scopus database were analyzed by bibliography as a thematic search. Data analysis was performed using Scopus database analysis options and VOS viewer imaging software. **Findings:** The research findings show the upward trend in the publication of applied documents in the field of couple therapy in the last 20 years. The top five countries active in scientific production on the subject were the United States, Canada, the United Kingdom, Germany, and Australia, respectively. The most productive journals identified were " [Journal of Marital and Family Therapy](#) ", " [Journal of Consulting and Clinical Psychology](#) ", " [Family Process](#) ", " [Journal of Family Psychotherapy](#) " and " [Behavior Therapy](#) ", respectively. In addition, there were two prolific writers, [Christensen, A](#), and [Johnson, S.M](#). The evolution of keyword concepts has also been studied in this study. **Conclusion:** Based on the findings, it can be concluded that in addition to couple therapy, special attention should be paid to the field of psychological education to improve relationships; because at present, the most important issue in the field of couple therapy is in prestigious journals and our country, not enough studies have been done.

Key words: *couples therapy, bibliometrics, science illustration, scopus database, couples relationship*

Introduction

The main purpose of this research is to report the trend of publications from the beginning to the end of 2020 in the field of couple therapy and to draw its science map in the [Scopus](#) database. In this regard, we seek to find the dynamics and production process of research literature in this field, the most cited documents, the most productive journals, countries, authors, and cooperation models of countries, and the most frequent words and the evolution of repetitive words over time. Couples therapy is one of the important scientific fields that has been considered by researchers today. Couple relationships may be influenced by the three main factors of intrapersonal, extrapersonal, and communication to be normal and abnormal. ([Whisman, 2013](#)) ([Soulsby, & Bennett, 2015](#)). Couples therapy is known as the preferred treatment for disorders and common problems in relationships between couples. Different models of couple therapy have emerged with the common goal of treating couples' communication disorders, although they are still far from a comprehensive and effective approach ([Besharat, 2020](#)). Awareness of the status of scientific productions in the field of couple therapy can help specialists and researchers in this science in recognizing important and effective works and awareness of the development of topics and the emergence of new topics. Therefore, the present study examines the literature and trends in scientific production and research indexed in the [Scopus](#) database in recent years on the subject of couple therapy, which can provide a roadmap for the future. Drawing the scientific and social structure of researchers in a scientific field provides valuable information about their place in the scientific body.

Methodology

In this research, which is a type of descriptive-analytical research, bibliometric and illustration techniques were used. The statistical population of the study is all scientific publications of Researchers of the world in the field of couple therapy in the [Scopus](#) database.

To determine the community, first, the keywords in the field of couple therapy were obtained with the opinion of relevant experts. In selecting the keywords, an attempt was made to provide the comprehensiveness of the study. Finally, in consultation with

two experts, the final keyword was selected. Due to the publication of scientific articles and products in various databases and considering the two conditions of comprehensiveness and scientific validity, the Scopus database¹ was selected as the reference for data extraction. A search of the Scopus database, including articles by the end of 2020, was conducted on August 9, 2021. This search was based on the formula² and 2898 research records were retrieved. The recovered records were output in CSV format. Finally, VOS viewer and Excel software were used for illustration and data analysis. The software illustrates bibliographic maps to emphasize various aspects of the product literature and uses a unified approach to mapping and clustering based on the co-occurrence matrix of terms and measuring similarities, which calculates the power of communication between terms.

Results and discussion

Findings show that due to the importance of the issue of couple therapy and its place in improving couple relationships, the trend of studies in the field of couple therapy has been increasing steeply. In this study, an attempt was made to provide an overview of the world situation in the field of couple therapy. The results show that researchers around the world have been publishing articles on this subject since 1970, and the number of articles in this field is still developing.

Regarding the process of scientific production, it should be said that in general, the dynamics of publishing articles in this field were between 1974 and 2020, with the least number of articles in 1970 and the number of articles in 2020. From 1971-1973, no evidence of couples therapy was indexed in the Scopus database. The most productive journals identified in this study were the Journal of Marital and Family Therapy, Journal of Consulting And Clinical Psychology, Family Process, And Journal of Family Psychotherapy. The two most prolific writers were Christensen and Johnson. In the present study, the top five countries active in the field of scientific production in the subject under study, including the United States, Canada, the United Kingdom, Germany, and Australia were shown. The results of this study were consistent with other research studies, for example with the results of research (Parvazishandi et al,

---

1. <https://www.scopus.com/search/form.uri?display=advanced>

2. TITLE-ABS-KEY ("Couple Therapy") AND PUBYEAR > 1969 AND PUBYEAR < 2021

2020); (Ghaffari, Gharabaghlo & Gholizadeshiran, 2020) And (Mostafavi, Esmaili & Khoieni, 2021) in the publication process The articles in the studied years were in line with the results of research (Farzinyazdi & Sharifabadi, 2017) And (Ghaffari, Gharabaghlo & Gholizadeshiran, 2020) in the field of active and productive countries in the world.

Conclusion

According to the analytical paradigm regarding the development of repetitive keywords in the field of couple therapy, it can be concluded that the scientific development process in the study area is initially focused on introducing group therapy as an effective treatment in certain situations and problems. In other words, the first generation of research in this field has sought to introduce group therapy and its irreplaceable role in helping people with similar problems. Therapists then began to treat family psychological problems, and research in family therapy flourished. The third generation of research has dealt with the issue of couple therapy and related issues, and the fourth generation of research has addressed the need to create training courses and the need for scientific attention and relationship education for individuals to improve the quality and satisfaction of married life. What is important is that in many developing countries, including Iran, research in couple therapy has not reached its maturity and there are many research gaps.

Acknowledgment

I would like to thank Dr. Davood Hasili for reviewing and guiding the article.

Authors' contributions

In this study, according to the research method, which was bibliometrics, the authors participated in reviewing, collecting, writing, analyzing, and summarizing.

Funding

This article is under the financial support of the Vice Chancellor for Research of the Shahid Chamran University of Ahvaz with the number Grant (SCU.EI99.28564).

Availability of data and materials

In this study, the Scopus database was used to access the data, which has been made available to researchers through the Shahid Chamran University of Ahvaz.

Ethics approval and consent to participate

Does not require consent.

Consent for publication

The authors are completely satisfied with the publication of this article

Competing interests

The author(s) state that this research work does not conflict with the interests of the individual, group, or organization.

References

- Abasi, F., Aslaninia, V., Biglu, M. (2014). A study of scientific production in the field of Social psychology in Web of Science (1990-2009): Mapping the historical Structure., 7(24), 99-112. [Persian] http://qje.iau-tnb.ac.ir/article_517024.html
- Besharat M A. Evaluating the effectiveness of paradoxical couple therapy for the treatment of couple problems: A case study*. *Journal of Family Psychology*. 2020; 7 (1):1-18. [Persian] <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=809646>
- Bookstein, A. (1994). Scientometrics: New opportunities, *Scientometrics*, 30(2-3), 455-460. Retrieved Oct 12, 2021. <https://doi.org/10.1007/bf02018124>.
- Cob, M. J., Lopez-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2011). Science mapping Software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(7), 1382–1402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>.
- Ghaffari, S., Gharebaghloo, V., Rezagholiza-deh Shirvan, M. (2021). Scientific Evaluation of Iranian Researchers in the Field of Computer Engineering With Emphasis on Citations. *Scientometrics Research Journal*, 7(14), 99-114. [10.22070/RSCI.2020.5204.1354](https://doi.org/10.22070/RSCI.2020.5204.1354).
- Falah, M., Ghorobi, A., Norozi, A., Jafari, A. (2019). Scientometric Study of Scientific Publications in Seismology based on Web of Science. *Rahyaft*, 28(72), 61-76. [Persian] [20.1001.1.10272690.1397.28.72.5.4](https://doi.org/10.1001.1.10272690.1397.28.72.5.4).
- Farzin Yazdi, M., Rezaei Sharifabadi, S. (2017). Scientific publications in the subject area of Artificial Intelligence in Middle Eastern countries from 1996 to 2014. *Scientometrics Research Journal*, 3(6), 97-114. [Persian] [10.22070/RSCI.2017.512](https://doi.org/10.22070/RSCI.2017.512).
- Hamidi, a., & Asnafi, a., & Osareh, f. (2008). Analytical survey and mapping structure of scientific publications in the bibliometrics, scientometrics, informetrics, and webometrics fields in a web of science database during 1990-2005. *Library and information science*, 11(2), 161-182. [Persian] <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=125456>
- Hashemi, Z., Eyni, S. (2020). The Effectiveness of the Integrated Behavioral Couple Therapy on the Emotional Divorce. *Family Counseling and Psychotherapy*, 10(1), 1-20. [Persian] [20.1001.1.22516654.1399.10.1.1.2](https://doi.org/10.1001.1.22516654.1399.10.1.1.2).
- Ali Akbar Khasseh, Masoud Soosaraei, Mahdi Fakhar, (2016). Cluster Analysis and Mapping of Iranian Researchers in the Field of Parasitology: With an Emphasis on the Co-

- authorship Indicators and H Index, Iranian Journal of Medical Microbiology, 10(2), 63-74. [Persian] <https://www.magiran.com/paper/1573202>
- McBurney, M. K. & Novak, P. L. (2002). What is bibliometric and why should you care? In: Proceedings of the professional communication conference, pp. 108–114 [10.1109/IPCC.2002.1049094](https://doi.org/10.1109/IPCC.2002.1049094).
- Mostafavi, I., Esmail Pounaki, E., Khoieni, S. (2021). Co-authoring Patterns and Subject Trends of Scientific Documents Produced by Psychology Researchers at Universities of Tehran City in Web of Science Database. *Scientometrics Research Journal*, 7(13), 183-202. [Persian]. [10.22070/RSCI.2020.4987.1340](https://doi.org/10.22070/RSCI.2020.4987.1340).
- Parvazi Shandi, H., Irani, H., Kordnaeij, A., Khajeheian, D. (2021). Bibliometric Analysis of Global Research in the Field of Creative Industries. *Scientometrics Research Journal*, 7(14), 221-244. [10.22070/RSCI.2020.5342.1372](https://doi.org/10.22070/RSCI.2020.5342.1372).
- Sarkhel S. (2009). Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry: Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry, 10th edition. Indian Journal of Psychiatry, 51(4), 331. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2802389/>
- Soulsby, L. K., & Bennett, K. M. (2015). Marriage and psychological wellbeing: the role of social support. *Psychology*, 6, 349-1359. [10.4236/psych.2015.611132](https://doi.org/10.4236/psych.2015.611132).
- Vosner, H. B., Kokol, P., Bobek, S., Zeleznik, D., & Završnik, J. (2016). A bibliometric retrospective of the journal Computers in human behavior (1991–2015). *Computers in Human Behavior*, 65, 46-58 <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.08.026>.
- Whisman, M. A. (2013). Relationship discord and the prevalence, incidence, and treatment of Psychopathology. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30, 163-170. <https://doi.org/10.1177/0265407512455269>.
- Ye, Q., Song, H., & Li, T. (2012). Cross-institutional collaboration networks in tourism and hospitality research. *Tourism Management Perspectives*, 2-3, 55-64. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2012.03.002>.
- Zupic, I., & Cater, T. (2015). Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429–472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>.
- Zuccarini, D., Johnson, S. M., Dalgleish, T. L., & Makinen, J. A. (2013). Forgiveness and reconciliation in emotionally focused therapy for couples: The client change process and therapist interventions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 39(2), 148-162. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2012.00287.x>

Print ISSN: 2251-6654
Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Vol. 11, No. 1 (31), 2021

dor.net/dor/20.1001.1.22516654.1400.11.1.8.6

پیشینه علمی زوج‌درمانی در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس: تحلیل اسنادی و علم‌سنجی تحقیقات بین‌المللی در حوزه زوج‌درمانی

دریافت: ۱۴۰۰-۰۳-۱۹ پذیرش: ۱۴۰۰-۰۶-۰۹

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران
s.khademi@scu.ac.ir

شهناز خادمی زاده

دانشجوی دکتری، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

محمد فلاح

چکیده

روند پژوهش‌ها کاربردی و کارآزمایی‌ها در نیمه دوم قرن بیستم و ابتدای قرن بیست‌ویک چندان یکپارچه نبوده و کم و کیف آن سزاوار پژوهش است. پژوهش حاضر به توصیف وضعیت انتشار مدارک حوزه زوج‌درمانی و ترسیم شبکه‌های همکاری علمی افراد و سازمان و کشورها و همچنین ترسیم شبکه هم‌رخدادی اصلاحات این حوزه در پایگاه اطلاعاتی Scopus از سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۲۰ پرداخت. روش این پژوهش توصیفی و با رویکرد کتاب‌سنجی بود. در این پژوهش، تعداد ۲۸۹۸ مدرک منتشرشده در موضوع زوج‌درمانی از پایگاه Scopus به صورت جستجوی موضوعی، مورد تحلیل کتاب‌سنجی قرار گرفت. تحلیل داده‌ها توسط گزینه‌های تحلیل پایگاه اطلاعاتی Scopus و نرم‌افزار کاربردی مصورسازی VOS viewer صورت گرفت. یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده روند صعودی انتشار اسناد کاربردی حوزه زوج‌درمانی در ۲۰ سال اخیر بود. پنج کشور برتر فعال در زمینه تولیدات علمی در موضوع موردبررسی، به ترتیب شامل کشورهای ایالات متحده آمریکا، کانادا، انگلستان، آلمان و استرالیا بودند. پرثمرترین مجلات شناسایی شده نیز به ترتیب شامل «مجله ازدواج و خانواده‌درمانی»، «مجله مشاوره و روانشناسی بالینی»، «مجله فرایند خانواده»، «مجله روان‌درمانی خانواده» و «مجله رفتاردرمانی» بود. به علاوه، دو نویسنده پر تولید Christensen, A. و Johnson, S.M. بودند. سیر تحول و توسعه مفاهیم کلمات کلیدی نیز در این پژوهش موردبررسی قرارگرفته است. بر اساس یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که علاوه بر زوج‌درمانی، باید به حوزه‌ی آموزش روانی جهت بهبود روابط نگاه ویژه‌ای داشت؛ چراکه در حال حاضر مهم‌ترین موضوع در حوزه زوج‌درمانی در مجلات معتبر بوده و در کشور ما مطالعات کافی در آن انجام نشده است.

کلیدواژه‌ها: زوج‌درمانی، کتاب‌سنجی، مصورسازی علم، پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس، رابطه زوجین

مقدمه

زوج‌درمانی یکی از حوزه‌های علمی مهمی است که امروزه مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. روابط زوجین ممکن است تحت تأثیر سه عامل اصلی درون شخصی، برون شخصی و ارتباطی به دو سمت بهنجاری و نابهنجاری کشانده شود (Soulsby & Bennett, 2015) and (Whisman, 2013). زوج‌درمانی به‌عنوان درمان مقدم آشفته‌گی‌ها و مشکلات متداول در روابط بین زوجین، شناخته شده است. مدل‌های مختلف زوج‌درمانی با هدف مشترک درمان آشفته‌گی‌های ارتباطی زوجین پا به عرصه گذاشته‌اند، گرچه همچنان با رویکردی جامع و کارآمد فاصله دارند (besharat, 2020). انواع خانواده‌درمانی و زوج‌درمانی تنها درمان‌هایی هستند که معلوم گردیده است برای مسائلی نظیر سازگاری زناشویی مؤثرند و برعکس اثبات شده است که سایر روش‌ها نظیر درمان انفرادی اغلب آثار مخربی در این موقعیت‌ها دارند (Sarkhel, 2009). برگزاری جلسات درمانی مشترک با زوجین برای تغییر روابط میان همسران را زوج‌درمانی می‌گویند. از دهه ۱۹۹۰، اصطلاح «زوج‌درمانی» جایگزین اصطلاح آشناتر و درعین حال محدودتر «زناشویی درمانی» گردید و این به دلیل تأکید بر ارتباط و پیوند دو نفر، بدون توجه به جنبه ارزشی و قضاوتی مربوط به آن از لحاظ ارزش اجتماعی است که اصطلاح سنتی‌تر زناشویی درمانی حاکی از آن بود (Sarkhel, 2009). زوج‌درمانی نوعی روان‌درمانی است که در آن یک درمانگر با تجربه بالینی با استفاده از انواع مداخلات درمانی به زوجین کمک می‌کند تا بینشی در رابطه خود، حل تعارض و بهبود رضایت از روابط داشته باشند. در اوایل رابطه زوجین، پذیرش و تحمل تفاوت‌ها برای بسیاری از زوج‌ها راحت است اما با گذشت زمان در برخی از زوج‌ها تمایل به پذیرش، تحمل و سازش در مورد تفاوت‌هایشان افول می‌یابد. زوج‌درمانی با استفاده از مهارت پذیرش و مواجهه با تفاوت‌ها در زندگی زناشویی می‌تواند در زمینه عشق و روابط مفید باشد (Hashemi, 2020). ازدواج همیشه با مشکلات و تضادهایی روبه‌رو بوده است که زن و شوهر رأساً یا با مشاوره اشخاص ثالث در جهت رفع آن برآمده‌اند. از دیرباز مشاورین اشخاصی مدبر و با تجربه بوده‌اند و مدت‌ها نیز روحانیون، پزشک‌های عمومی و حقوق‌دان‌ها به این کار رسیدگی می‌کرده‌اند. این اشخاص نه تنها مدبر و با تجربه بوده‌اند، بلکه آن اندازه نیز بانفوذ بوده‌اند که زن و شوهر را به تبعیت از توصیه‌ها و سفارش‌های خود مجاب می‌کرده‌اند؛ اما امروزه، به دو دلیل مشاوره‌های فوق‌الذکر جای خود را به مشاوره حرفه‌ای داده است. از یک سو نفوذ گروه‌های غیرمتخصص در امور خانواده به تدریج کاهش یافته و از سوی دیگر تعداد متقاضیان رسیدگی به مسائل زناشویی به شدت افزایش یافته است.

با آگاهی از وضعیت تولیدات علمی و پیشرفت‌های به‌دست‌آمده در حوزه‌های موضوعی مختلف می‌توان تصویر جامعی از نوع فعالیت‌های علمی محققان و نویسندگان، سازمان‌ها، مجلات و کشورها در آن عرصه را نمایان سازد. امروزه یکی از معتبرترین روش‌ها جهت ارزیابی تولیدات علمی استفاده از شاخص‌های کتاب‌سنجی است که به‌طور اختصار از آن به‌عنوان دانش اندازه‌گیری و سیاست‌گذاری علم یاد شده است (Bookestein, 1994). نتایج حاصل از تحلیل مطالعات کتاب‌سنجی می‌تواند به‌عنوان ابزاری مناسب در اختیار پژوهشگران و سازمان‌های حوزه‌های علمی مربوطه قرار گیرد. اولین بار تحلیل کتاب‌سنجی در سال ۱۹۶۹ مطرح شد و بعدها به‌عنوان تحلیل کمی ویژگی‌های کتاب‌شناختی مجموعه‌ای از ادبیات برای شناسایی الگوها مانند پرمترین نویسندگان، کشورها، مجلات، شبکه‌های همکاری، تاریخچه و تغییر پارادایم و مصورسازی تولیدات علمی با نقشه‌های متنوع کتاب‌سنجی شناخته شد (Vosner et al, 2016 & Khasseh et al, 2016). در واقع کتاب‌سنجی همچون سازمان‌دهی، دسته‌بندی و ارزیابی کمی الگوهای انتشار یافته ارتباطات خرد و کلان همراه با نویسندگانشان به‌وسیله محاسبات ریاضیاتی و آماری است. کتاب‌سنجی ابزاری برای تجزیه و تحلیل این است که چگونه رشته‌ها بر اساس ساختار فکری، ساختار اجتماعی و ساختار مفهومی تکامل یافته‌اند (Zupic, & Cater, 2015)؛ و خروجی‌های پژوهش‌ها، شامل جستجوی موضوعات، روش‌های مورد استفاده و نمونه‌های استفاده شده (Ye, Song, & Li, 2012) را با استفاده از فن‌های آماری پیشرفته برای گردآوری مطالعات منتشر شده مانند کتب، اجلاس‌ها و مجلات، مدنظر قرار می‌دهد (McBurney, & Novak, 2002 & Cobo et al, 2011, & Zupic, & Cater, 2015). پیشنهاد می‌کنند که روش‌های کتاب‌سنجی تکمیل‌کننده روش‌های سنتی مرور ادبیات هستند و عینیت این نوع مطالعات را افزایش می‌دهند. کتاب‌سنجی برای ارزیابی عملکرد پژوهش‌ها و انتشارات افراد یا مؤسسات و یا نقشه ساختاری و پویایی علم است (Cobo et al, 2011). به‌وسیله ترکیب دستورالعمل ۸۱ مطالعه کتاب‌سنجی در مدیریت و سازمان، (Zupic, & Cater, 2015)، یک مرجع واحد برای محققان به روش‌های کتاب‌سنجی توسعه دادند. آن‌ها دستورالعملی برای انجام مطالعات کتاب‌سنجی پیشنهاد کردند که به سه گروه طبقه‌بندی می‌شوند: ۱- مطالعات مروری^۱ شامل: مطالعات مرور سامانمند، فرا تحلیل و رویکردهای کیفی؛ ۲. فن‌های ارزیابی^۲ شامل: تجزیه و تحلیل استناد، تجزیه و تحلیل کتاب‌سنجی، تجزیه و تحلیل هم‌آیندی واژگان و

---

1. review studies

2. evaluative Techniques

تجزیه و تحلیل کیفی؛ ۳- فن‌های ارتباطی^۱ شامل: مقیاس‌های بهره‌وری، شاخص‌های ضریب تأثیر و شاخص‌های آمیخته (Zupic, & Cater, 2015).

آگاهی از وضعیت تولیدات علمی در حوزه زوج‌درمانی می‌تواند متخصصان و پژوهشگران این علم را در شناخت آثار مهم و تأثیرگذار و آگاهی از روند رشد موضوعات و ظهور مباحث جدید یاری نماید. متخصصان کتاب‌سنجی معتقدند که می‌توان از طریق ترسیم ساختار علمی یک حوزه موضوعی، روابط داخلی بین آثار منتشرشده در آن علم را نشان داده و تأثیرات هر کدام را بر دیگری به روشنی نمایان ساخت. با توجه به حجم روزافزون و تولید چشمگیر اطلاعات علمی در حوزه‌های تخصصی مختلف، امکان مرور کلیه متون علمی منتشرشده توسط متخصصان امری دشوار به نظر می‌رسد. لذا به کارگیری نمایانه و پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی که دربرگیرنده بخش قابل توجهی از اطلاعات معتبر بین‌المللی هستند، می‌تواند سریع‌ترین راه دسترسی به اطلاعات در هر حوزه علمی باشد (Hamidi, Asnafi & Osareh, 2008). یکی از پایگاه‌های معتبر بین‌المللی پایگاه Scopus است. Scopus بزرگ‌ترین پایگاه داده چکیده و استنادی از انتشارات الزویر است و شامل ۲۶۵ میلیون رکورد بوده که ۶۸ میلیون رکورد آن اطلاعات کامل فراداده‌ی مقالات و پست‌ها را شامل می‌شود و اطلاعات استنادی برای آن‌ها محاسبه شده است. این پایگاه ابزاری بسیار مهم برای تجزیه و تحلیل پژوهش‌های مختلف است. یکی از ویژگی‌های این پایگاه دارا بودن اطلاعات کتاب‌سنجی مانند تعداد مدارک و استادات نویسندگان، نشریات و دانشگاه‌ها است این پایگاه دارای امکان جستجوی کلیدواژه در فیلدهای مختلف جستجو از طریق نام نویسنده، جستجو از طریق وابستگی سازمانی و جستجوی پیشرفته را دارا است

با توجه به اینکه پژوهش‌های متعددی در زمینه مصورسازی و علم‌سنجی در حوزه‌های موضوعی مختلف انجام شده است. (Ghaffari, Gharabaghlo & Gholizadeshiran, 2020) در پژوهش خود با عنوان ارزیابی پرونده‌های علمی ایران در حوزه مهندسی کامپیوتر در پایگاه وب‌آوساینس که با روش کتابخانه‌ای انجام شد به این نتایج دست یافتند که دانشگاه‌های آزاد اسلامی و امیرکبیر با بیشترین رکورد بزرگترین سازمان‌ها از نظر تولید علم در حوزه موردنظر است (Parvazishandi et al, 2020)، در پژوهشی با عنوان تحلیل کتاب‌سنجی پژوهش‌های جهانی حوزه صنایع خلاق، یافته‌ها نشان داد که پنج کشور فعال در زمینه تولید علمی در موضوع موردبررسی، شامل کشورهای انگلستان، چین، استرالیا، اندونزی و آمریکا بود. نتایج پژوهش (Mostafavi, Esmaeili & Khoieni, 2021) با عنوان بررسی تولیدات علمی پژوهشگران ایرانی در حوزه ایمنی‌شناسی در پایگاه

---

1. relational techniques

اطلاعاتی ISI که با روش تحلیل استنادی انجام شد نشان داد که بیشترین هم‌تالیفی نویسندگان ایرانی با همتایان خود از کشور آمریکا انجام شده است. پژوهش‌های دیگری در سایر حوزه‌ها از جمله: (Farzinyazdi & Sharifabadi, 2017) و (falah et al, 2019) و (Abbasi, Aslaninia, biglo, 2014) انجام شده است اما تاکنون پژوهشی در حوزه زوج‌درمانی صورت نگرفته است؛ بنابراین پژوهش حاضر به بررسی ادبیات و روند تولیدات علمی و پژوهش‌های نمایه شده در پایگاه اطلاعاتی Scopus در سال‌های گذشته در موضوع زوج‌درمانی می‌پردازد که می‌تواند نقشه راهی برای آینده فراهم کند. ترسیم ساختار علمی و اجتماعی پژوهشگران در یک حوزه علمی، اطلاعات ارزشمندی در زمینه جایگاه آن‌ها در بدنه علمی ارائه می‌دهد.

پژوهش حاضر به توصیف وضعیت انتشار مدارک حوزه زوج‌درمانی و ترسیم شبکه‌های همکاری علمی افراد و سازمان و کشورها و همچنین ترسیم شبکه هم‌رخدادی اصلاحات این حوزه در پایگاه Scopus از سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۲۰ می‌پردازد و درصدد بررسی و پاسخ‌گویی به سؤالاتی در ارتباط با روند گسترش و توسعه مفهوم زوج‌درمانی و جایگاه آن در ادبیات علمی دنیا است؛ بنابراین مطالعه کتاب‌سنجی از پژوهش زوج‌درمانی این امکان را فراهم می‌آورد که پژوهشگران و متخصصان فعال حوزه زوج‌درمانی بتوانند خلاصه‌ای از مطالعات انجام شده در این حوزه را دنبال کرده و با کاستی‌ها و زمینه‌های بهبود در این حوزه آشنا شوند. از سوی دیگر، اهمیت بالای موضوع زوج‌درمانی برای تمامی جوامع با ملیت، زبان و فرهنگ متفاوت و تأثیرات مدرنیته بر آن، عامل مهم دیگری برای پرداختن به موضوع حاضر و بررسی میزان توجه کشورهای مختلف به این موضوع است.

همان‌طور که در ادامه قابل‌ملاحظه است، در این پژوهش به این پرسش‌ها پاسخ داده خواهد شد: سال‌های پرتکرار و روند انتشار مدارک در حوزه زوج‌درمانی چیست؟ پژوهشگران، کشورها و مؤسسات برتر دنیا در حوزه زوج‌درمانی کدام‌اند؟ پر استنادترین مدارک حوزه زوج‌درمانی کدام‌اند؟ اثرگذارترین و پر استنادترین نشریات در زمینه زوج‌درمانی کدام‌اند؟ شبکه هم‌استنادی منابع در حوزه زوج‌درمانی چگونه است؟ و پرتکرارترین کلمات کلیدی، شبکه هم‌رخدادی و روند تحول زمانی آن‌ها در حوزه زوج‌درمانی کدام‌اند؟

روش

در این پژوهش که از انواع پژوهش توصیفی به شمار می‌رود، از فنون کتاب‌سنجی و مصورسازی استفاده شد. جامعه آماری پژوهش کلیه انتشارات علمی پژوهشگران جهان در حوزه زوج‌درمانی در پایگاه Scopus است که ۲۸۹۸ مدرک را شامل می‌شود. برای تعیین جامعه، ابتدا کلیدواژه‌های حوزه زوج‌درمانی با نظر

متخصصین مربوطه، به دست آمد. در انتخاب کلیدواژه‌ها تلاش شد جامعیت موردنظر مطالعه تأمین شود. در نهایت با مشورت دو نفر از صاحب‌نظران کلیدواژه نهایی انتخاب شد. با توجه به انتشار مقالات و تولیدات علمی در پایگاه‌های متنوع و با در نظر گرفتن دو شرط جامعیت و اعتبار علمی، پایگاه اطلاعاتی Scopus به‌عنوان مرجع استخراج داده‌ها انتخاب شد.

شیوه اجرای پژوهش

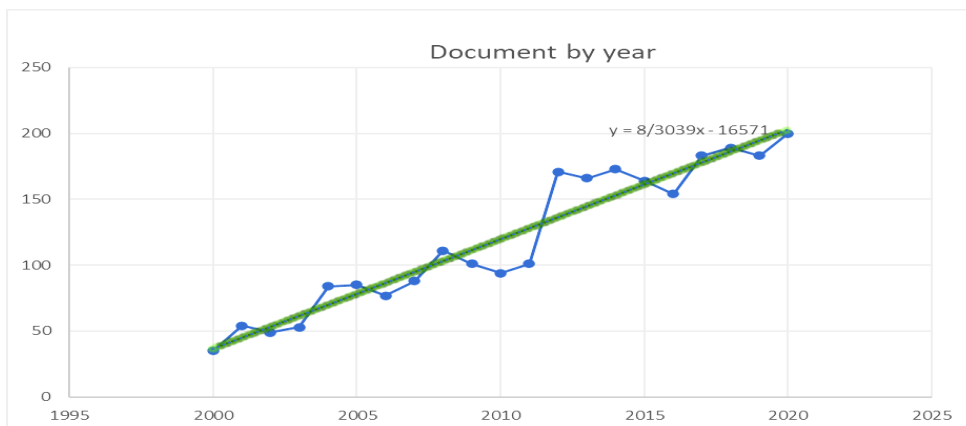
در این پژوهش برای بازیابی داده‌ها از پایگاه اطلاعاتی Scopus در قسمت جستجوی پیشرفته این پایگاه راهبرد جستجو^۱ معین شده بر اساس دستورالعمل پایگاه و واژگان انتخاب‌شده مورد استفاده قرار گرفت. جستجو در پایگاه Scopus شامل مدارک نمایه شده تا پایان سال ۲۰۲۰، در تاریخ ۹ آگوست ۲۰۲۱ انجام شد؛ و تعداد ۲۸۹۸ رکورد پژوهشی بازیابی شد. رکوردهای بازیابی شده با فرمت CSV خروجی گرفته شد. در نهایت برای مصورسازی و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار ووس‌ویور^۲ و اکسل^۳ استفاده شد. نرم‌افزار ووس‌ویور نقشه‌های کتاب‌سنجی را برای تأکید بر جنبه‌های مختلف ادبیات تولیدی، مصور می‌سازد و از رویکرد متحدی برای ترسیم نقشه و خوشه‌بندی بر اساس ماتریس هم‌رخدادی اصطلاحات و اندازه‌گیری شباهت‌ها که محاسبه‌گر قدرت ارتباط بین اصطلاحات است استفاده می‌کند.

یافته‌ها

یافته‌های موردبررسی در این پژوهش شامل ۲۸۹۸ مدرک پژوهشی است که تا پایان سال ۲۰۲۰ در پایگاه اطلاعاتی Scopus نمایه شده‌اند این مدارک بدون محدودیت زبان و کشور بازیابی و موردبررسی قرار گرفته‌اند که وجوه تمایز و اهمیت مدارک بازیابی شده جهت ترسیم نقشه‌های علمی، ارتباط بیشتر با موضوع زوج‌درمانی و تعداد استنادهای دریافتی آن مدرک است در این بخش جهت ارائه یافته‌های پژوهش، پاسخ‌گویی به پرسش‌های مطرح‌شده در قسمت پرسش‌های پژوهش به صورت دقیق انجام خواهد شد.

1. TITLE-ABS-KEY (Couple Therapy) AND PUBYEAR > 1969 AND PUBYEAR < 2021
2. VOS viewer
3. Excel

نمودار ۱. تعداد انتشار مدارک به ازای هر سال

مطابق نمودار شماره ۱، پویایی انتشار مدارک این حوزه مابین سال‌های ۱۹۷۰ تا ۲۰۲۰، با کمترین مدرک به تعداد مدرک در سال ۱۹۷۰ و بیشترین مدرک با تعداد ۲۰۰ مدرک در سال ۲۰۲۰ مشاهده گردید. در سال ۱۹۷۱-۱۹۷۳ هیچ مدرکی در پایگاه اطلاعاتی Scopus با موضوع زوج‌درمانی نمایه نشده است. نخستین مقاله در زمینه زوج‌درمانی در سال ۱۹۷۰ توسط لیبرمن^۱ در نشریه آمریکایی «ارتو روان‌پزشکی» منتشر شد. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد روند تولیدات از سال ۲۰۰۵ شیب بیشتری گرفته است و در سال ۲۰۱۲ این روند افزایش فراوانی داشته است.

جدول ۱. مدارک منتشر شده به تفکیک هر سال

سال انتشار	تعداد	درصد	سال انتشار	تعداد	درصد
۲۰۲۰	۲۰۰	۱۰,۳۵	۲۰۰۹	۱۰۱	۳,۴۸
۲۰۱۹	۱۸۳	۶,۳۱	۲۰۰۸	۱۱۱	۳,۸۳
۲۰۱۸	۱۸۹	۶,۵۲	۲۰۰۷	۸۸	۳,۰۳
۲۰۱۷	۱۸۳	۶,۳۱	۲۰۰۶	۷۷	۲,۶۵
۲۰۱۶	۱۵۴	۵,۳۱	۲۰۰۵	۸۵	۲,۹۳
۲۰۱۵	۱۶۴	۵,۶۶	۲۰۰۴	۸۴	۲,۸۹
۲۰۱۴	۱۷۳	۵,۹۷	۲۰۰۳	۵۳	۱,۸۰
۲۰۱۳	۱۶۶	۵,۷۲	۲۰۰۲	۴۹	۱,۶۹
۲۰۱۲	۱۷۱	۵,۹۰	۲۰۰۱	۵۴	۱,۸۶
۲۰۱۱	۱۰۱	۳,۴۸	۱۹۷۰-۲۰۰۰	۴۱۸	۱۴,۴۲
۲۰۱۰	۹۴	۳,۲۴	جمع	۲۸۹۸	۱۰۰

جدول شماره ۱. تعداد مدارک منتشر شده به تفکیک هر سال در حوزه زوج درمانی را نشان می دهد.

جدول ۲: نویسندگان دارای بیشترین مدارک در حوزه زوج درمانی

نام نویسنده	کشور	تعداد مدارک	تعداد استناد	نام نویسنده	کشور	تعداد مدارک	تعداد استناد
کریستنسن، اندرو ^۱	آمریکا	۴۸	۶۴۵۲	مک کریدی، باربارا اس. ^۲	آمریکا	۲۴	۴۳۹۸
جانسون، سو ^۳	کانادا	۴۵	۴۰۵۲	مانسون، کندیس ام. ^۴	آمریکا	۲۴	۵۱۱۸
داس، برایان دی. ^۵	آمریکا	۴۳	۱۹۷۶	سیک کولا، جاکو ^۶	نروژ	۲۲	۱۸۷۵
اوفارل، تیموتی ج. ^۷	آمریکا	۴۳	۵۷۲۴	اتکینز، دیوید سی.	آمریکا	۲۱	۸۲۴۳
باوکام، دونالد اچ. ^۸	آمریکا	۴۲	۸۱۱۲	اسنایدر، داگلاس کی. ^۹	آمریکا	۲۱	۳۰۳۳
فالس- استوارت، ویلیام اس. ^{۱۰}	آمریکا	۳۳	۶۰۸۳				

بررسی نویسندگان مدارک حوزه زوج درمانی نشان داد که از میان ۴۸۴۰ نویسنده که در این حوزه اقدام به انتشار مدارک نموده اند، تعداد ۱۱ نویسنده حداقل ۲۰ مدرک منتشر کرده اند. بر این اساس ۱۱ نویسنده برتر دنیا بر اساس تعداد انتشار در جدول شماره ۲ مشاهده می شوند. طبق یافته های جدول بالا "Christensen, Andrew" از دانشگاه کالیفرنیا کشور آمریکا با ۴۸ مدرک و ۶۴۵۲ استناد در رتبه اول و بعد از آن "Johnson, Sue" با ۴۵ مدرک و ۴۰۵۲ استناد از مؤسسه International Centre for Excellence in Emotionally Focused Therapy^{۱۱} کشور کانادا در رتبه دوم قرار دارد. جدول شماره ۲ همچنین تعداد استادات و کشور نویسندگان برتر مدارک حوزه زوج درمانی در پایگاه اطلاعاتی Scopus را نشان می دهد.

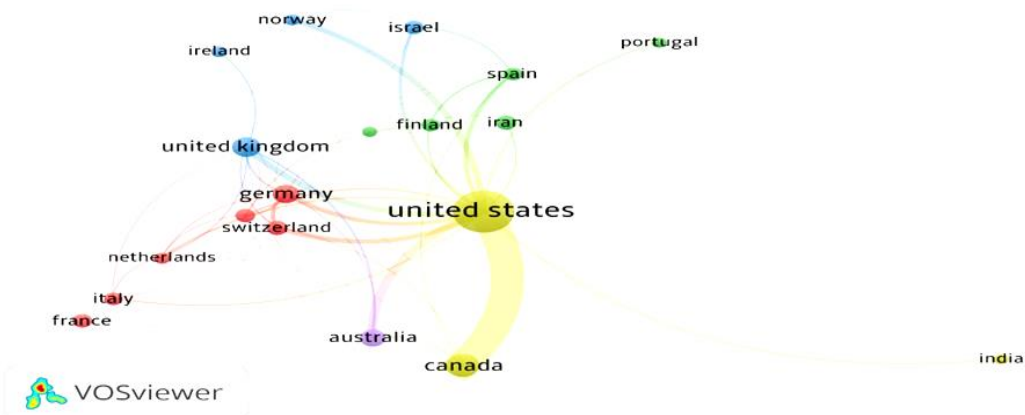
1. Christensen, Andrew
2. McCrady, Barbara S.
3. Johnson, Sue
4. Monson, Candice M.
5. Doss, Brian D.
6. Seikkula, Jaakko
7. O'Farrell, Timothy J.
8. Baucom, Donald H.
9. Snyder, Douglas K.
10. Fals-Stewart, William S.
11. ICEEFT

جدول ۳. کشورهای با بیشترین مدارک در حوزه زوج‌درمانی

نام کشور	تعداد مدارک	درصد	نام کشور	تعداد مدرک	درصد
امریکا	۱۷۹۹	۶۲،۰۷	فرانسه	۴۵	۱،۵۲
کانادا	۲۴۳	۸،۳۸	بلژیک	۴۴	۱،۵۱
انگلستان	۱۶۷	۵،۷۶	ایتالیا	۴۰	۱،۳۸
آلمان	۱۲۰	۴،۱۴	فنلاند	۳۵	۱،۲۰
استرالیا	۹۷	۳،۳۴	اسپانیا	۳۵	۱،۲۰
ایران	۵۶	۱،۹۳	هلند	۲۹	۱،۰۰
سوئیس	۵۶	۱،۹۳	نروژ	۲۳	۰،۷۹
اسرائیل	۴۸	۱،۶۵	هند	۲۰	۰،۶۹

مجموع انتشارات علمی بازبایی شده طبق تحلیل کتاب‌سنجی از تعداد ۱۶۵ کشور منتشر شده‌اند. از این میان تعداد ۱۶ کشور برتر از میان کشورهای با حداقل ۲۰ انتشار در جدول شماره ۳ ملاحظه می‌گردد. بیشترین تعداد منابع در این حوزه از علم با ۶۲/۰۷ درصد (تعداد ۱۷۹۹ مدرک) در کشور امریکا منتشر شده است. کشورهای کانادا، انگلستان، آلمان و استرالیا به ترتیب با ۴/۵، ۸/۳۸، ۵/۱۴/۷۶ و ۳/۳۴ درصد در رتبه دوم تا پنجم این رده‌بندی قرار می‌گیرند.

نمودار ۲. شبکه هم‌تألیفی کشورها با بیشترین مشارکت

ترسیم شبکه همکاری علمی کشورها، نتایج نشان داد که از میان ۱۶۵ کشور که تولیدات علمی بازبایی شده را بر عهده داشتند، تعداد ۲۴ کشور دارای بیشترین مشارکت در تألیف مشترک با ۹۱ هم‌تألیفی بودند و

این تعداد در ۷ خوشه به شرح شکل ذیل مشاهده می‌شود. کشورهای بلژیک، فنلاند، آلمان، ایران، لهستان و اسپانیا در خوشه ۱؛ کشورهای دانمارک، ایرلند، اسرائیل، هلند، نروژ و انگلستان در خوشه ۲؛ اتریش، پرتغال و ترکیه در خوشه ۳، برزیل، فرانسه و ایتالیا در خوشه ۴؛ کانادا، هند و آمریکا در خوشه ۵؛ سوئد و سوئیس در خوشه ۶ و استرالیا در خوشه ۷ با رنگ‌های مجزا طبقه‌بندی شده‌اند. همان‌طور که در شکل مشخص است بیشترین مشارکت هم‌تألیفی کشورها در زمینه زوج‌درمانی با کشور آمریکا انجام شده است.

جدول ۴. دانشگاه‌ها و مؤسسات با بیشترین تولید علمی در حوزه زوج‌درمانی

نام دانشگاه	کشور	تعداد مدرک	درصد	نام دانشگاه	کشور	تعداد مدرک	درصد
دانشگاه بریگم یانگ ^۱	آمریکا	۷۵	۲۰٫۵۸	دانشگاه کارولینای شمالی در چپل هیل ^۲	آمریکا	۵۴	۱٫۸۶
مدرسه پزشکی هاروارد ^۳	آمریکا	۷۳	۲٫۵۱	دانشگاه بین‌المللی الاینٹ ^۴	آمریکا	۴۶	۱٫۵۸
مرکز پزشکی امور سربازان ^۵	آمریکا	۶۸	۲٫۳۴	دانشگاه واشینگتن ^۶	آمریکا	۴۳	۱٫۴۸
دانشگاه کالیفرنیا، لس آنجلس ^۷	آمریکا	۶۸	۲٫۳۴	دانشگاه میامی ^۸	آمریکا	۴۳	۱٫۴۸
دانشگاه اتاوا ^۹	کانادا	۶۴	۲٫۲۰	دانشگاه ایالتی و مؤسسه پلی‌تکنیک ویرجینیا ^{۱۰}	آمریکا	۴۱	۱٫۴۱
دانشگاه نورث‌وسترن ^{۱۱}	آمریکا	۵۴	۱٫۸۶	دانشگاه کالیفرنیا جنوبی ^{۱۲}	آمریکا	۳۵	۱٫۲۰

در میان ۴۸۸۲ دانشگاه و مؤسسه‌ای که اقدام به تولید اثر در حوزه زوج‌درمانی نموده‌اند، تعداد ۱۷ دانشگاه دارای حداقل ۳۰ اثر هستند که «دانشگاه بریگم یانگ آمریکا» با تعداد ۷۵ تولید علمی در رتبه اول، «مدرسه پزشکی هاروارد» با تعداد ۷۳ تولید علمی در رتبه دوم و «مرکز پزشکی امور سربازان» در رتبه سوم قرار گرفته‌اند.

1. Brigham Young University
2. University of North Carolina at Chapel Hill
3. Harvard Medical School
4. Alliant International University
5. VA Medical Center
6. University of Washington
7. University of California, Los Angeles
8. University of Miami
9. University of Ottawa
10. Virginia Polytechnic Institute and State University
11. Northwestern University
12. University of Southern California

جدول ۵. پر استنادترین مقالات حوزه زوج‌درمانی

عنوان مدرک	نویسندگان	محل انتشار	سال انتشار	مجموع استناد
نتیجه، فرسودگی و درمان زوجین خانواده برای سوء مصرف مواد: یک متاآنالیز و مرور مطالعات کنترل شده و مقایسه ای ^۲	استانتن، موریس دانکن؛ شادیش، ویلیام آر. ^۱	یولتن روانشناسی	۱۹۹۷	۳۹۲
زوج‌درمانی سنتی در مقابل یکپارچه سازی رفتاری برای زوج های متأهل مبتلا به ناراحتی های شدید و مزمن ^۶ تعارض در ازدواج: مفاهیمی برای کار با زوجین ^۹	کریستنسن، اندرو؛ اتکینز، دیوید سی. ^۴ ؛ برنز، سارا بی؛ و همکاران ^۵	مجله مشاوره و روانشناسی بالینی	۲۰۰۴	۲۶۸
هدف قرار دادن خانواده ERBB در سرطان: زوج‌درمانی ^{۱۳}	فینچام، فرانک دی. ^۷ ؛ بیچ، استیون آر. اچ. ^۸	بررسی سالانه روانشناسی	۱۹۹۹	۲۵۶
درمان زوج های متمرکز بر احساسات: وضعیت و چالش ها ^{۱۷}	تیبوت، نیل سی. ^{۱۰} ؛ پدرس، میکل ونرال ^{۱۱} ؛ جانز، ترنس جی. ^{۱۲}	بررسی طبیعت سرطان	۲۰۱۳	۲۴۸
استفاده از بازخورد مشتری برای بهبود نتایج درمان زوج: یک کارآزمایی بالینی تصادفی در یک محیط طبیعت ^{۲۱}	جانسون، سو ^{۱۴} ؛ هانسلی، جان دی. ^{۱۵} ؛ گرینبرگ، لسلی، اس و همکاران ^{۱۶}	روانشناسی بالینی: علم و عمل	۱۹۹۹	۲۴۰
متحد ایستاده ایم؟ اثرات یک مداخله مقابله ای زن و شوهر بر سازگاری با مراحل اولیه سرطان سینه یا سرطان زنان ^{۲۵}	انکر، مورتن جی. ^{۱۸} ؛ دانکن، بری ال. ^{۱۹} ؛ اسپارکس، ژاکلین ای. ^{۲۰}	مجله مشاوره و روانشناسی بالینی	۲۰۰۹	۲۱۳
زوج‌درمانی رفتاری (BCT) برای اختلالات مصرف الکل و مواد مخدر: متاآنالیز ^۲	اسکات، جن ال. ^{۲۲} ؛ دلبیو، کیم هالفورد، کیم ^{۲۳} ؛ وارد، بروس گوردن ^{۲۴}	مجله مشاوره و روانشناسی بالینی	۲۰۰۴	۲۱۰
	پاورز، مارک بی؛ ودل، الن ^{۲۶} ؛ امکامپ، بی.ام.جی. ^۱	مروری بر روانشناسی بالینی	۲۰۰۸	۲۰۵

- Shadish, William R.
- Outcome, attrition, and family-couples treatment for drug abuse: A meta-analysis and review of the controlled, comparative studies
- Christensen, Andrew
- Atkins, David C
- Berns, Sara B. et al
- Traditional Versus Integrative Behavioral Couple Therapy for Significantly and Chronically Distressed Married Couples
- Fincham, Frank D.
- Beach, Steven R.H.
- Conflict in marriage: Implications for working with couples
- Tebbutt, Niall C.
- Pedersen, Mikkel Wandahl
- Johns, Terrance G.
- Targeting the ERBB family in cancer: Couples therapy
- Johnson, Sue
- Hunsley, John D.
- Greenberg, Leslie S. et al
- Emotionally Focused Couples Therapy: Status and Challenges
- Anker, Morten G.
- Duncan, Barry L.
- Sparks, Jacqueline A.
- Using Client Feedback to Improve Couple Therapy Outcomes: A Randomized Clinical Trial in a Naturalistic Setting
- Scott, Jenn L.
- W. Kim Halford, Kim
- Ward, Bruce Gordon
- United we stand? The effects of a couple-coping intervention on adjustment to early stage breast or gynecological cancer
- Vedel, Ellen

در جدول شماره ۵، ۸ مدرک پرستاد در حوزه زوج‌درمانی که طی ۵۰ سال گذشته بیشترین استناد به آن‌ها انجام شده است، لیست شده‌اند. در این میان مقاله Outcome, attrition, and family-couples treatment for Stanton, Morris Duncan, و Shadish, William R در نشریه «بولتن روانشناسی» منتشر شده است، با ۳۹۲ استناد، پر استنادترین مقاله در این حوزه است.

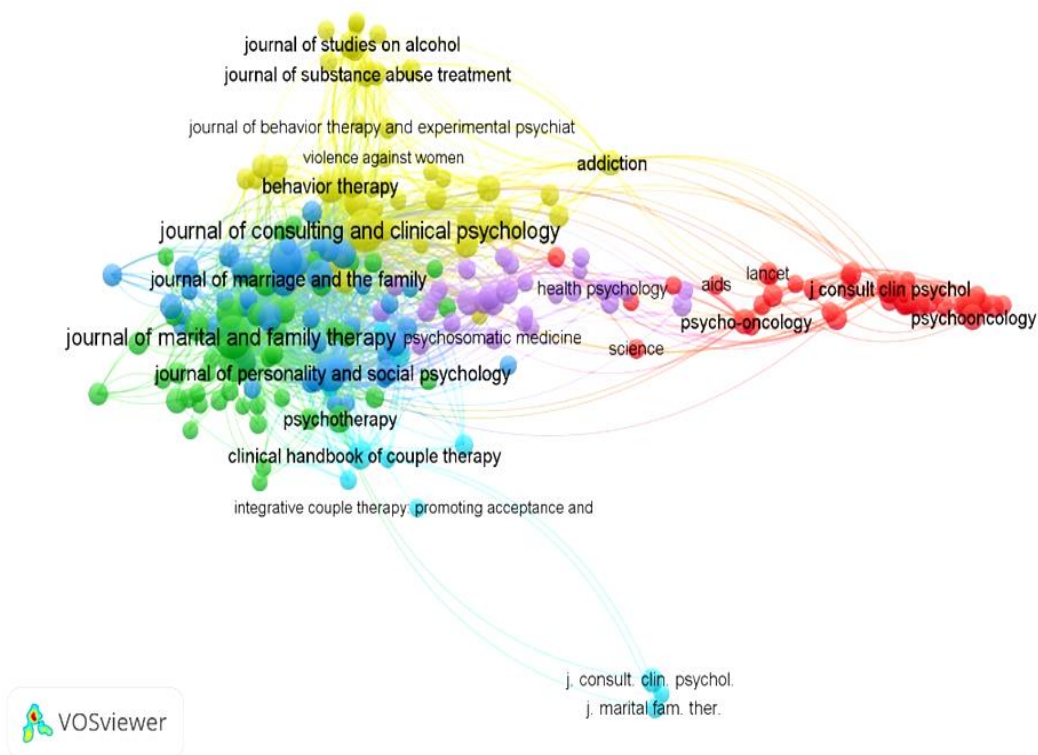
جدول ۶. پر استنادترین و پرتولیدترین نشریات حوزه زوج‌درمانی

نام نشریه	تعداد استناد	درصد	نام نشریه	تعداد مدرک	درصد
مجله ازدواج و خانواده‌درمانی ^۳	۵۵۷۲	۱۴،۲۸	مجله ازدواج و خانواده‌درمانی	۲۰۱	۶،۹۳
مجله مشاوره و روانشناسی بالینی ^۴	۳۶۳۲	۹،۳۰	روند خانواده	۱۴۶	۵،۰۳
روند خانواده ^۵	۳۳۰۴	۸،۴۶	مجله زوج‌درمانی و رابطه درمانی ^۶	۱۲۱	۴،۱۷
مجله روان درمانی خانواده ^۷	۱۲۷۴	۳،۲۶	خانواده‌درمانی معاصر ^۸	۸۱	۲،۷۹
رفتار درمانی ^۹	۱۲۱۵	۳،۱۱	مجله روان‌درمانی خانواده ^{۱۰}	۵۹	۲،۰۳

مبتنی بر تولیدات علمی بازیابی شده در منابع، تعداد ۵ مورد از پرتولیدترین مجلات به معنایی که بیشترین استناد را دریافت کرده‌اند و ۵ مورد از نشریات که بیشترین مدارک را منتشر کرده‌اند در جدول بالا قابل مشاهده است. در میان این نشریات، پر استنادترین و پرتولیدترین نشریه، «مجله ازدواج و خانواده‌درمانی» با ۵۵۷۲ استناد و ۲۰۱ مدرک قرار گرفته است.

1. Emmelkamp, P. M.G.
2. Behavioral couples therapy (BCT) for alcohol and drug use disorders: A meta-analysis
3. Journal of Marital and Family Therapy
4. Journal of Consulting And Clinical Psychology
5. Family Process
6. journal Of Couple and Relationship Therapy
7. Journal of Family Psychotherapy
8. Contemporary Family Therapy
9. Behavior Therapy
10. journal Of Family Psychotherapy

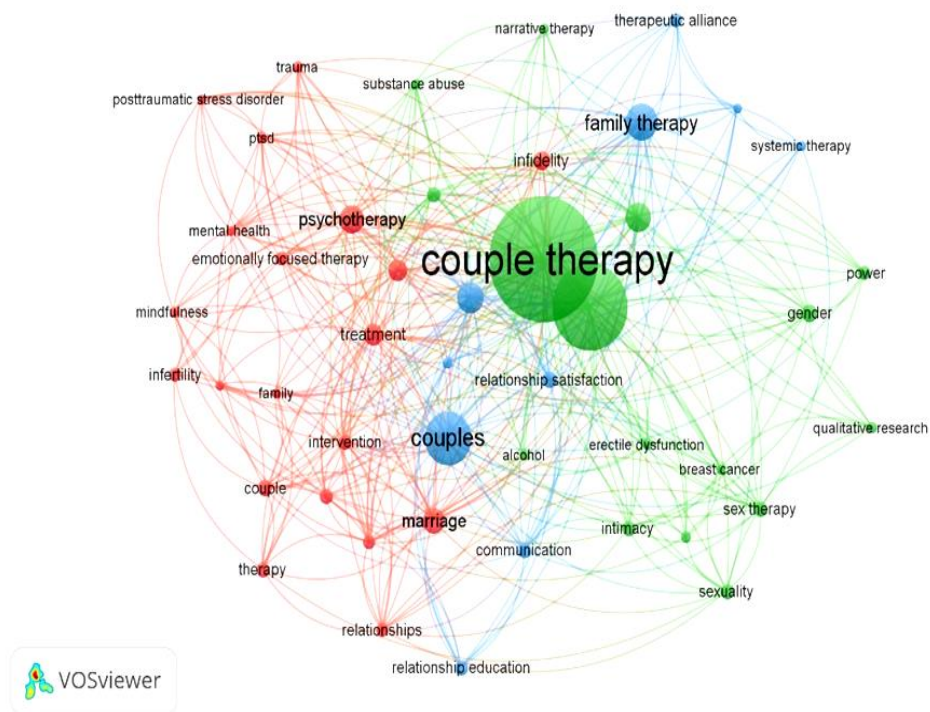

نمودار ۳. شبکه هم‌استنادی منابع

از میان تعداد ۷۸۶ منبع استناد شده در مقالات حوزه زوج‌درمانی، ۲۲۶ مورد از منابع دارای حداقل ۳۰ استناد به یکدیگر بودند. شبکه هم‌استنادی مجلات در ۶ خوشه که هر خوشه دارای رنگ‌های مختلف است در شکل شماره ۳ نمایان است. در خصوص شبکه هم‌استنادی منابع، نشریات «مجله مشاوره و روانشناسی بالینی» و «مجله ازدواج و خانواده‌درمانی» و «مجله خانواده‌درمانی» بیشترین مشارکت را در هم‌استنادی با یکدیگر داشته‌اند. دلیل مشارکت در هم‌استنادی بالای مجلات ذکر شده ارتباط موضوعی نزدیک به هم است.

1. Journal of Family Therapy

نمودار ۴: شبکه هم‌رخدادی کلمات کلیدی پرتکرار

کلمات کلیدی نویسندگان بسیار اهمیت دارد؛ زیرا مفاهیم اصلی هستند که نویسندگان برای ارتباط با مخاطبان به کار برده است. نویسندگان تولیدات علمی بازایی شده در این مطالعه، از ۳۵۹۱ کلمه کلیدی مختلف استفاده کردند که از این میان ۴۶ عدد حداقل ۱۵ بار تکرار شدند. دایره بزرگ‌تر و فونت بزرگ‌تر در شکل شماره ۴ نمایانگر کلماتی است که بیشتر تکرار شده‌اند و دایره کوچک‌تر و با فونت کوچک‌تر نشان‌دهنده کم تکرار شدن کلمات است. بیشترین کلمات کلیدی استفاده شده به ترتیب شامل زوج‌درمانی^۱، گروه‌درمانی^۲، زوجها^۳، خانواده‌درمانی^۴، افسردگی^۵، ازدواج درمانی^۶،

1. couple therapy
2. Group Therapy
3. couples
4. family therapy
5. depression
6. marital therapy

روان‌درمانی^۱، ازدواج^۲، دلبستگی^۳ و رفتار^۴ است. پرتکرارترین کلمات بر اساس هم‌رخدادی در ۳ خوشه با رنگ‌های قرمز، سبز و آبی قرار گرفتند که در ادامه به کلیدواژه‌های هر خوشه اشاره می‌شود:

خوشه قرمز: دلبستگی، زوج، درمان متمرکز بر احساسات، خانواده، ناباروری، بی‌وفایی، مداخله، رضایت زناشویی، ازدواج، سلامت روان، فرا تجزیه و تحلیل، ذهن آگاهی، پیشگیری، روان‌درمانی، روابط، درمان، آسیب، رفتار؛

خوشه سبز: الکل، سرطان سینه، زوج‌درمانی، گروه‌درمانی، اختلال در نعوظ، جنسیت، صمیمیت، خشونت همسر، ازدواج درمانی، سرگذشت درمانی، قدرت، پژوهش کیفی، اختلال عملکرد جنسی، تمایلات جنسی، سوء مصرف مواد؛

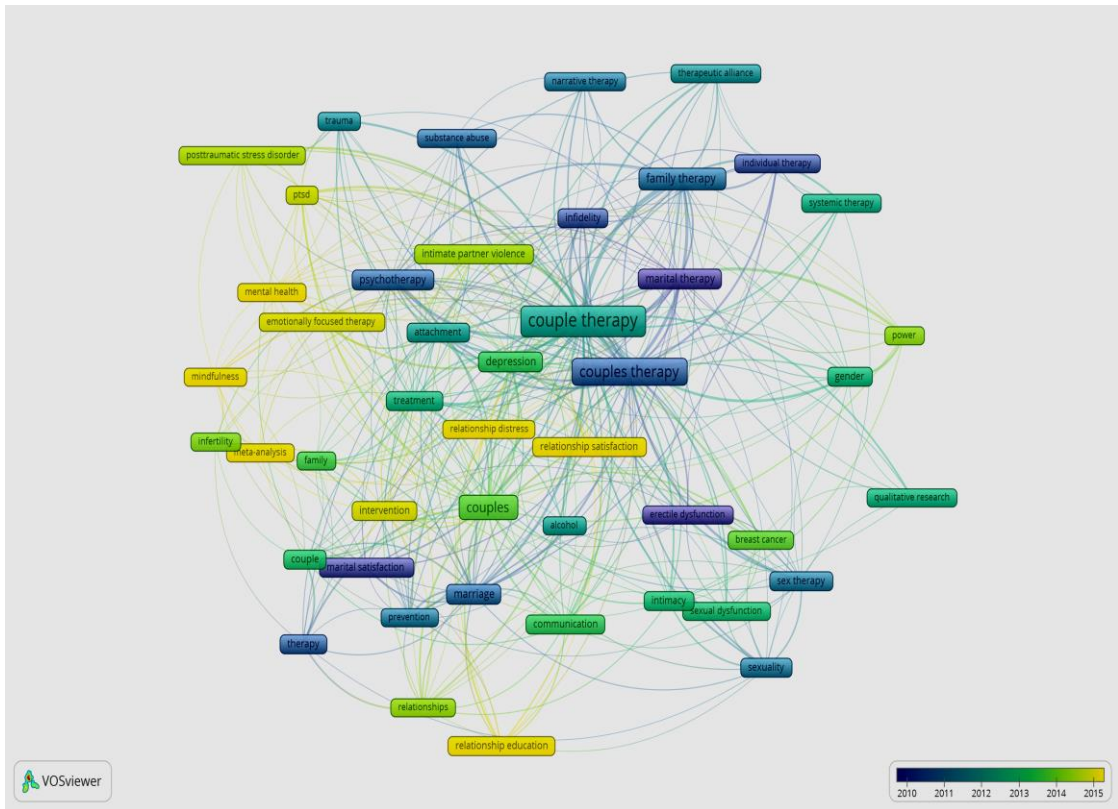
خوشه آبی: ارتباط، زوج‌ها، افسردگی، خانواده‌درمانی، پریشانی رابطه، آموزش رابطه، رضایت از رابطه، درمان سیستمیک، اتحاد درمانی.

جدول شماره ۷. روند تحول پرتکرارترین کلمات بر اساس دوره زمانی

زرد	سبز	آبی	بنفش
خشونت همسر	زوج‌درمانی	خانواده‌درمانی	ازدواج درمانی
مداخله	دلبستگی	ازدواج	رضایت زناشویی
آموزش رابطه	جنسیت	روان‌درمانی	گروه‌درمانی
رضایت از رابطه	رفتار	درمان	خیانت
	صمیمیت	سکس درمانی	
	زوجین	تمایلات جنسی	
	افسردگی		
	ارتباط		
	گروه		

1. psychotherapy
2. marriage
3. attachment
4. treatment

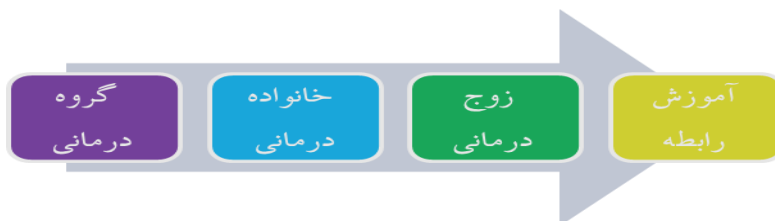
نمودار ۵. توزیع کلمات کلیدی پرتکرار به ازای دوره زمانی

تحلیل کتاب‌سنجی نشان می‌دهد کلمات کلیدی پرتکرار نویسندگان بر اساس روند زمانی از قدیمی‌ترین‌ها با رنگ بنفش به جدیدترین‌ها رنگ زرد متحول شده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج ارائه شده در بخش یافته‌ها نشان می‌دهد که با توجه به اهمیت یافتن موضوع زوج‌درمانی و جایگاه آن در بهبود روابط زوجین، روند مطالعات انجام شده در حوزه زوج‌درمانی، با شیب زیادی رو به افزایش بوده و این اهمیت و روند رو به رشد در نمودار شماره ۱ کاملاً مشهود است. در این پژوهش سعی شد یک تصویر کلی از وضعیت دنیا در حوزه زوج‌درمانی ارائه شود. نتایج حاکی از آن است که پژوهشگران دنیا از سال ۱۹۷۰ شروع به انتشار مقالات در این موضوع نموده‌اند و تعداد مقالات این حوزه همچنان رو به توسعه است.

در خصوص روند تولید علمی باید گفت که به طور کلی پویایی انتشار مدارک این حوزه مابین سال‌های ۱۹۷۴ تا ۲۰۲۰، با کمترین مدارک به تعداد یک مدرک در سال ۱۹۷۰ و بیشترین مدارک با تعداد ۲۰۰ مدرک در سال ۲۰۲۰ بوده است. در سال ۱۹۷۱-۱۹۷۳ هیچ مدرکی در پایگاه اطلاعاتی Scopus با موضوع زوج‌درمانی نمایه نشده است. از سال ۲۰۰۰ به بعد، به تدریج همان‌طور که در نمودار شماره ۱ ملاحظه می‌گردد رشد صعودی این پژوهش‌ها در ادامه ایجاد شده است. بیشترین رشد و شدت افزایش تعداد مقالات از سال ۲۰۱۰ به بعد نشان داده شد. پرثمرترین مجلات شناسایی شده در این مطالعه به ترتیب مجله ازدواج و خانواده‌درمانی، مجله مشاوره و روانشناسی بالینی، روند خانواده، مجله روان‌درمانی خانواده و رفتاردرمانی بوده است. دو نویسنده پربارتر عبارت بوده‌اند از کریستنسن و جانسون. در مطالعه حاضر پنج کشور برتر فعال در زمینه تولید علمی در موضوع مورد بررسی شامل کشورهای آمریکا، کانادا، انگلستان، آلمان و استرالیا نشان داده شد. نتایج این پژوهش با دیگر بررسی‌های پژوهشی مورد بررسی همخوان و همسو بود، برای نمونه با نتایج پژوهش (Parvazishandi et al, 2020)، (Ghaffari, Gharabaghlo & Gholizadeshiran, 2020) و (Mostafavi, Esmaeili & Khoieni, 2021) در روند انتشار مقالات در سال‌های مورد بررسی و با نتایج پژوهش (Farzinyazdi & Sharifabadi, 2017) و (Ghaffari, Gharabaghlo & Gholizadeshiran, 2020) در زمینه کشورهای فعال و پر تولید در جهان همسو بود.

نمودار ۶. پارادایم تحول کلمات کلیدی حوزه زوج‌درمانی

با توجه به پارادایم تحلیلی فوق در خصوص روند توسعه کلمات کلیدی پرتکرار در جدول شماره ۷، اگر کلمات کلیدی طیف بنفش در یک دسته‌بندی در موضوع «گروه‌درمانی» قرار گیرد و کلمات کلیدی طیف آبی در موضوع «خانواده‌درمانی» و طیف سبز در موضوع «زوج‌درمانی» و نیز طیف زرد در موضوع «آموزش رابطه» در نظر گرفته شوند؛ می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که روند توسعه علمی در حوزه مورد مطالعه، در ابتدا متمرکز بر معرفی گروه‌درمانی به‌عنوان درمانی اثربخش در برخی از موقعیت‌ها و مشکلات خاص است. به‌بیان‌دیگر نسل نخست پژوهش‌های این حوزه درصدد معرفی گروه‌درمانی و نقش

بی‌بدیل آن در کمک به افراد با مشکلات مشابه بوده است. در ادامه درمانگران شروع به درمان مشکلات روانی در زمینه خانواده کردند و پژوهش در زمینه خانواده‌درمانی رونق یافت. نسل سوم پژوهش‌ها که از سال ۲۰۱۲ انجام شده‌اند، به مسئله زوج‌درمانی و مسائل مرتبط با آن پرداخته‌اند. در این دوره با افزایش مدرنیزاسیون یا غرب‌زدگی در بسیاری از نقاط جهان و تغییر مستمر به سمت خانواده‌هایی با حداقل یک عضو متزوی، گرایش به سمت مشاورانی معتبر که در مورد روابط آموزش دیده‌اند یا زوج‌درمانگر رفته است و اهمیت زوج‌درمانی و تأثیر بسیار زیاد آن بر روابط زوجین، محققان را بر آن داشته که به لزوم توجه علمی به زوج‌درمانی در پژوهش‌های خود پردازند. در ادامه، پژوهش‌های نسل چهارم از سال ۲۰۱۴ به بعد، به بیان ضرورت ایجاد دوره‌های آموزشی و لزوم توجه علمی و آموزش روابط به افراد در راستای بالا بردن کیفیت و رضایت از زندگی زناشویی پرداخته‌اند. آنچه اهمیت دارد این است که در بسیاری از کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، پژوهش در زمینه زوج‌درمانی به سطح بلوغ خود نرسیده است و خلأهای پژوهشی بسیاری وجود دارد.

محدودیت‌ها و پیشنهادهای پژوهش

بر اساس یافته‌های به دست آمده از پژوهش و با توجه به سیاست راهبردی و اهداف پژوهش‌های علم‌سنجی و کتاب‌سنجی که در راستای تدوین سیاست‌ها و خط و مشی‌های علمی و پژوهشی در حوزه‌های موضوعی مختلف، ارزیابی کمی و کیفی منابع و انتشارات علمی، بررسی شاخصه‌های رشد و توسعه علوم و ارزیابی صحیح و رتبه‌بندی پژوهشگران، مؤسسه‌ها، کشورها، مجله‌ها و موضوع‌های تخصصی است پیشنهاد می‌شود تحلیل اسنادی و دانش‌شناسی تحقیقات حوزه درمان رابطه زوجین در سایر پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی از جمله وب‌آوساینس به جهت مشخص شدن سیر مطالعات این حوزه در گذر زمان صورت پذیرد و همچنین با موضوعات مشابه در کشورهای اسلامی و تأثیرگذاری مذهب و فرهنگ در این حوزه مورد بررسی قرار گیرد. در اجرای پژوهش محدودیت‌هایی نیز وجود داشت که می‌توان به عدم وجود پیشینه پژوهشی کافی در این زمینه اشاره کرد.

مشارکت نویسندگان

در این مطالعه با توجه دبه روش پژوهش که کتاب‌سنجی بود نویسندگان در مرور، جمع‌آوری، نگارش و تحلیل و جمع‌بندی مشارکت داشتند.

منابع مالی

این مقاله تحت حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز با شماره گرنت (SCU.EI99.28564) است.

دسترسی به مواد و داده‌ها

در این پژوهش برای دست‌یابی به داده‌ها از پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس استفاده شد که از طریق دانشگاه شهید چمران اهواز در دسترس محققان قرار داده شده است.

رضایت برای انتشار

نویسندگان از انتشار این مقاله رضایت کامل دارند

تصریح درباره تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که این اثر پژوهشی هیچ‌گونه تضادی با منافع فرد، گروه یا سازمانی ندارد.

References

- Abasi, F., Aslaninia, V., Biglu, M. (2014). A study of scientific production in the field of Social psychology in Web of Science (1990-2009): Mapping the historical Structure., 7(24), 99-112. [Persian] http://qje.iau-tnb.ac.ir/article_517024.html
- Besharat M A. Evaluating the effectiveness of paradoxical couple therapy for the treatment of couple problems: A case study*. *Journal of Family Psychology*. 2020; 7 (1):1-18. [Persian] <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=809646>
- Bookstein, A. (1994). Scientometrics: New opportunities, *Scientometrics*, 30(2-3), 455-460. Retrieved Oct 12, 2021. <https://doi.org/10.1007/bf02018124>.
- Cob, M. J., Lopez-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2011). Science mapping Software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(7), 1382–1402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>.
- Ghaffari, S., Gharebaghloo, V., Rezagholiza-deh Shirvan, M. (2021). Scientific Evaluation of Iranian Researchers in the Field of Computer Engineering With Emphasis on Citations. *Scientometrics Research Journal*, 7(14), 99-114. [10.22070/RSCI.2020.5204.1354](https://doi.org/10.22070/RSCI.2020.5204.1354).
- Falah, M., Ghorobi, A., Norozi, A., Jafari, A. (2019). Scientometric Study of Scientific Publications in Seismology based on Web of Science. *Rahyaft*, 28(72), 61-76. [Persian] [20.1001.1.10272690.1397.28.72.5.4](https://doi.org/10.1001.1.10272690.1397.28.72.5.4).
- Farzin Yazdi, M., Rezaei Sharifabadi, S. (2017). Scientific publications in the subject area of Artificial Intelligence in Middle Eastern countries from 1996 to 2014. *Scientometrics Research Journal*, 3(6), 97-114. [Persian] [10.22070/RSCI.2017.512](https://doi.org/10.22070/RSCI.2017.512).
- Hamidi, a., & Asnafi, a., & Osareh, f. (2008). Analytical survey and mapping structure of scientific publications in the bibliometrics, scientometrics, informetrics, and webometrics fields in a web of science database during 1990-2005. *Library and information science*, 11(2), 161-182. [Persian] <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=125456>

- Hashemi, Z., Eyni, S. (2020). The Effectiveness of the Integrated Behavioral Couple Therapy on the Emotional Divorce. *Family Counseling and Psychotherapy*, 10(1), 1-20. [Persian] [20.1001.1.22516654.1399.10.1.1.2](https://doi.org/10.1001.1.22516654.1399.10.1.1.2).
- Ali Akbar Khasseh, Masoud Soosaraei, Mahdi Fakhar, (2016). Cluster Analysis and Mapping of Iranian Researchers in the Field of Parasitology: With an Emphasis on the Co-authorship Indicators and H Index, *Iranian Journal of Medical Microbiology*, 10(2), 63-74. [Persian] <https://www.magiran.com/paper/1573202>
- McBurney, M. K. & Novak, P. L. (2002). What is bibliometric and why should you care? In: Proceedings of the professional communication conference, pp. 108–114 [10.1109/IPCC.2002.1049094](https://doi.org/10.1109/IPCC.2002.1049094).
- Mostafavi, I., Esmail Pounaki, E., Khoieni, S. (2021). Co-authoring Patterns and Subject Trends of Scientific Documents Produced by Psychology Researchers at Universities of Tehran City in Web of Science Database. *Scientometrics Research Journal*, 7(13), 183-202. [Persian]. [10.22070/RSCI.2020.4987.1340](https://doi.org/10.22070/RSCI.2020.4987.1340).
- Parvazi Shandi, H., Irani, H., Kordnaeij, A., Khajeheian, D. (2021). Bibliometric Analysis of Global Research in the Field of Creative Industries. *Scientometrics Research Journal*, 7(14), 221-244. [10.22070/RSCI.2020.5342.1372](https://doi.org/10.22070/RSCI.2020.5342.1372).
- Sarkhel S. (2009). Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry: Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry, 10th edition. *Indian Journal of Psychiatry*, 51(4), 331. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2802389/>
- Soulsby, L. K., & Bennett, K. M. (2015). Marriage and psychological wellbeing: the role of social support. *Psychology*, 6, 349-1359. [10.4236/psych.2015.611132](https://doi.org/10.4236/psych.2015.611132).
- Vosner, H. B., Kokol, P., Bobek, S., Zeleznik, D., & Završnik, J. (2016). A bibliometric retrospective of the journal *Computers in human behavior* (1991–2015). *Computers in Human Behavior*, 65, 46-58 <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.08.026>.
- Whisman, M. A. (2013). Relationship discord and the prevalence, incidence, and treatment of Psychopathology. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30, 163-170. <https://doi.org/10.1177/0265407512455269>.

- Ye, Q., Song, H., & Li, T. (2012). Cross-institutional collaboration networks in tourism and hospitality research. *Tourism Management Perspectives*, 2-3, 55-64. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2012.03.002>.
- Zupic, I., & Cater, T. (2015). Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429–472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>.
- Zuccarini, D., Johnson, S. M., Dagleish, T. L., & Makinen, J. A. (2013). Forgiveness and reconciliation in emotionally focused therapy for couples: The client change process and therapist interventions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 39(2), 148-162. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2012.00287.x>

